Siegfried Sassoon

Memoires van een infanterieofficier

Uit het Engels vertaald door Fritz Boeringa

Uitgeverij IJzer, Utrecht

www.uitgeverij-ijzer.nl

Reeds verschenen:
Memoires van een man die op vossen jaagde

© Siegfried Sassoon 1937
© 2003 Vertaling Uitgeverij IJzer, Utrecht/Fritz Boeringa
Engelse titel: Memoirs of a Infantry Officer/Sherston's Progress.
Omslagontwerp en typografie: Paul Bogaers.
© Nawoord Piet Chielens.
© Foto-omslag: Spaarnestad Fotoarchief.
De boeken van IJzer worden uitgegeven onder redactie van
Willem Desmense.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij IJzer.
Uitgeverij IJzer probeert haar boeken zo goed mogelijk te verspreiden. Kunt u een uitgave van IJzer niet vinden in de boekhandel, rechtstreeks bestellen bij de uitgeverij kan ook. Stuur een kaartje naar:
IJzer, Postbus 628, 3500 AP Utrecht
of stuur een e-mail: uitgeverij.ijzer@hetnet.nl

ISBN 90 74328 60 1

Inhoud

Memoires van een infanterieofficier

I Op de legeropleiding 9
II De raid 19
III Voorafgaande aan het offensief 35
IV Strijd 49
V Ontsnapping 97
VI In het depot 117
VII Rouen in februari 134
VIII Het Tweede Bataljon 147
IX Ziekenhuis en herstel 195
X Onafhankelijke actie 218

Sherstons reis

I Rivers 267
II Liverpool en Limerick 311
III Sherstons dagboek: vier maanden 340
IV De laatste dingen 390

Noten 420
Nawoord 431

I Op de legeropleiding

1

Ik heb al gezegd dat de lente van 1916 lang op zich liet wachten en dat de winter in de loopgraven tegenover Mametz eeuwig leek te duren. Ik heb ook gezegd dat *ik me min of meer had voorgenomen te sterven* omdat er, *gezien de omstandigheden, geen alternatief leek te zijn.* Maar toen we na Pasen in Morlancourt terugkwamen, ontving ik nog dezelfde avond een boodschap van de adjudant, waarin stond dat ik me moest vervoegen bij de legeropleiding van het Vierde Legerkorps voor een opfriscursus van een maand. Misschien had kolonel Kinjack gehoord dat ik de moeilijkheden opzocht. Hoe dan ook, mijn persoonlijke wrok tegen de Duitsers werd ten minste vier weken opgeschort en een bus voerde me weg van een mogelijke, naargeestige dood in de mijnkraters.

Barton zwaaide me uit op het kruispunt in het centrum van het dorp. Het was een mooie dag en hij had zijn goede humeur weer terug. 'Hé Kangoeroe, mazzelaar, lekker op vakantie!' riep hij, terwijl ik in de aftandse bus klom. Mijn oppasser Flook hees mijn volgepropte plunjezak omhoog, veegde met een mouw langs zijn rode gezicht en volgde me het dak op. 'Denk erom dat meneer Sherston glimmend gepoetst en stipt op het appèl verschijnt, Flook!' zei Barton. Flook grinnikte en daar gingen we. Toen ik omkeek, zag ik Bartons goedaardige gezicht en de vroege zon die op zijn bril scheen.

Aan boord bevond zich een aantal officieren (elk bataljon in de brigade stuurde er twee) en in het volgende dorp moeten we zijn gestopt om er nog een paar op te pikken. Maar mijn

herinneringen proberen me een rad voor ogen te draaien en mij te laten denken dat Flook en ik die bus voor ons alleen hadden, dat we een fris briesje in ons gezicht voelden en in gedachten 'een eenzijdige vrede' sloten met het landschap zoals dat er eind april bij lag. Met een ingetogen gevoel van tevredenheid zag ik een trein met piepende, rammelende wielen een station uit komen, terwijl we bij de spoorwegovergang stonden te wachten. Ik werd verrast door het schouwspel van kinderen in een dorpsstraat: ik zag hoe een van de kleintjes omviel, door zijn moeder, die het stof van zijn kleren klopte, overeind werd geholpen, een draai om de oren kreeg en daarna werd geliefkoosd. Aan het front verloor je dit soort menselijke trekjes op de een of andere wijze uit het oog.

Aan de bevoorradingskonvooien, de rijdende artillerie, de vuilwitte tenten van een Rode Kruiskamp en aan de troepen die zich kalm naar hun onderkomens begaven, was duidelijk te zien dat het wel degelijk oorlog was. Maar het leek net alsof iedereen vrij was; de lente was gekomen en de fruitbomen stonden in bloei; briesjes trokken rimpels over het water van de met riet omzoomde poelen en kreken van de Somme, en her en der vergat een vredige visser dat hij eigenlijk soldaat in actieve dienst was. Ik had de loopgravenoorlog van nabij meegemaakt en werd hier geconfronteerd met het feit dat er een enorm contrast was met het knusse, comfortabele leven van de burger. Je moet de dingen gaandeweg ontdekken, dacht ik, en ik was oprecht dankbaar voor het groene gras, de molenaarskar met vier paarden en de spits van de kathedraal van Amiens, die boven de verzamelde daken van een onbeschadigde stad uit torende.

* * *

De legeropleiding van het Vierde Legerkorps bevond zich in Flixécourt, een schoon stadje dat precies tussen Amiens en Abbeville lag. Tussen Flixécourt en de oorlog (die voor mij, gezien mijn geringe ervaring, beperkt bleef tot de loopgraven van Fricourt) lagen meer dan dertig Engelse mijlen. Voor mijn gevoel werd die afstand gedurende de eerste dagen op de opleiding

oneindig groot. De exercitie en de lessen werden een dagelijkse routine, maar ik was er niet van overtuigd dat het iets te maken had met de lange dagen en nachten die we aan het front doorbrachten. Ik had bijvoorbeeld, hoewel ik de mijnkraters in de Fricourtsector goed kende, graag een paar praktische tips gehad over de vraag hoe je het beste patrouille kon lopen door die godverlaten holen. Maar de instructeurs van de legeropleiding waren er zonder uitzondering voorstander van dat de gevechten buiten de loopgraven moesten worden gevoerd, en daar zou binnenkort zeker toe worden overgegaan, zeiden ze. Ze hadden er in vredestijd van alles over geleerd; het was essentieel dat wij leerden denken 'in termen van mobiliteit'. Dus maakten we tactische plannen waarin we rapporteerden dat de vijand een of ander dorp een aantal kilometers verderop had bezet en troffen met potlood en papier regelingen voor een goed doordachte verdediging of voor schermutselingen met losse flodders in een land vol schijnmanoeuvres.

Soms gaf een bekend jager op groot wild ons een demonstratie van de kunst van het sluipschieten. Het was een vriendelijke, enthousiaste man, maar schieten met een geweer was niet mijn sterkste kant en wat mij betreft had men hem beter zelf kunnen inzetten om de numerieke sterkte van de vijand wat terug te brengen. Hij was een expert op het gebied van schietgaten en vizierkijkers, maar het hebben van vizierkijkers was een luxe die een infanteriebataljon in de loopgraven zich maar zelden kon permitteren.

De commandant van de opleiding was een noeste werker en iedereen mocht hem graag. Zijn motto was 'ga altijd tot het uiterste', maar ik durf te veronderstellen dat hij, als je hem zijn persoonlijke mening zou hebben gevraagd, had toegegeven dat de opleiding in werkelijkheid niets anders was dan een vakantie voor officieren en onderofficieren die wat rust nodig hadden. Dat was in elk geval mijn indruk toen ik die eerste ochtend wakker werd en het schone kamertje met de betegelde vloer en de luiken voor de ramen zag. Ik wist dat het een mooie ochtend was; ik hoorde stemmen buiten; de mussen tsjirpten en de spreeuwen floten; de klok in de kerktoren werd geluid en een andere klok sloeg om het kwartier. Flook kwam binnen met

mijn Sam Browne-koppel* en een kan heet water. Hij merkte op dat we eindelijk op de goede plek waren beland en het speet hem zeer dat we er niet bleven 'voor zolang het duurde'. Nadat ik me eens lekker had geschoren, veegde ik mijn gezicht schoon en staarde uit het raam. Aan de overkant van de straat leunde een appelboom in bloei over een oude tuinmuur en zag ik het vriendelijke, rode dak van een duiventil. Het was een luxe om alleen te zijn en meer dan voldoende ruimte te hebben voor al mijn draagbare bezittingen. Er was een kleine tafel, waarop ik de weinige boeken die ik had, kon neerzetten. Een daarvan was *Far from the Madding Crowd*, van Thomas Hardy. Ook had ik de *Essays* van Lamb en *Mr. Sponge's Sporting Tour* bij me. Ik wilde ook alleen maar boeken over Engeland. Ik besloot heel veel te lezen op de legeropleiding.

De mess was vlakbij en veertien van ons gebruikten daar de maaltijd. Een vrolijke kapitein van de Ulster Division had de taak van tafelpreses op zich genomen en iedereen was spraakzaam en vriendelijk. Met nog een half uur tijd na het ontbijt slenterde ik de heuvel op en rookte een pijp onder een meidoorn. Terwijl ik mijn koppel losgespte, keek ik naar de kastanjeboom die volop in het blad zat en luisterde naar het volmaakte gezang van een nachtegaal. Na de troosteloosheid van de loopgraven leken dat soort dingen wonderbaarlijk. Ik was me er nog nooit zo intens bewust van geweest wat het betekende gezond en jong te zijn en mooi weer te hebben aan het begin van de zomer. Door de ongestoorde klanken van de nachtegaal leek de legeropleiding op een gelukzalige kolonie, waar de strijd zogenaamd op afstand werd gesteund. Het is misschien een plek waar ik baas over mijn eigen gedachten kan zijn, dacht ik, terwijl ik de heuvel af liep voor mijn eerste appèl. Als ze ons maar niet te veel achter de broek zitten, voegde ik eraan toe... Het had wel wat weg van de eerste dag van een semester op een kostschool en mijn klassenleraar (we waren opgedeeld in klassen van achtentwintig leerlingen) was een jongensachtige majoor van de Oxford and Bucks Light Infantry. Het was een evenwichtige man, prettig om te gehoorzamen

* verwijst naar de verklarende woordenlijst op pag 420

en bijzonder innemend, juist door een zekere verlegenheid in zijn optreden. Ik kan me niet herinneren dat iemand van ons enige irritatie bij hem opriep, hoewel hij mij meer dan eens vroeg of ik wilde proberen wat minder afwezig te zijn. Later dat jaar voerde hij het bevel over een bataljon en dat deed hij ongetwijfeld heel goed.

* * *

Elke middag om half zes kwam de hele school bijeen om naar een lezing te luisteren. Terwijl ik naar een publiek van ongeveer driehonderd officieren en onderofficieren keek, schaafde ik mijn kennis van de regimentsemblemen bij, die op de een of andere wijze leken door te werken op de persoonlijkheid van de drager. Een leeuw, een lam, een draak of een antilope, een kroon, een harp, een tijger of een sfinx; deze emblemen onderscheidden de mannen op meer dan één manier. Maar waarschijnlijk waren het de regimentsnamen zelf die het meeste gezag uitstraalden. Terwijl ik op de spreker zat te wachten, moest ik onwillekeurig denken aan de Engelse districten, aan het verschil tussen Durham en Devon bijvoorbeeld. Het feit dat ik tussen een Connaught Ranger en een Seaforth Highlander zat, gaf eveneens te denken, hoewel beiden waarschijnlijk gewoon uit Middlesex kwamen. Ook vreemd was het hele tafereeltje in die zaal, waar je een prachtige doorsnee van het Vierde Legerkorps aantrof, dat enkele maanden later zou deelnemen aan de Slag om de Somme. Het was een van die vredige oorlogstafereeltjes die voor altijd zijn verdwenen en waar je nog maar zelden naar teruggaat, zelfs niet in je verbeelding.

Er kwam een eind aan mijn dagdromerij toen de spreker zijn keel schraapte; op dat moment verdween het menselijke van de toeschouwers naar de achtergrond en werd hun visie op het leven teruggebracht tot een van vernietiging en verdediging. Een gasdeskundige van de generale staf informeerde ons dat 'gas nog in de kinderschoenen stond'. (De meesten van ons zouden dood of invalide zijn, voordat het gas de tijd had volwassen te worden.) Een voorkomende generaal van de artillerie verzekerde ons dat zware explosieven in de veldslagen van

de toekomst tot onze beste vrienden zouden gaan behoren en doordat hij zo'n innemende stem had, vergaten we even dat dit soort explosieven vaak uit de verkeerde richting kwam. Maar de hoofdact in de zaal werd verzorgd door een potige majoor van de Highlanders die zandkleurig haar had en sprak over 'de geest van de bajonet'. Hoewel hij op dat moment nog geen onderscheiding had, kreeg hij later de DSO* voor het houden van lezingen. Zijn tekst bevatte enkele belangrijke thema's uit het *Handboek voor Bajonettraining*.

Een effectieve bajonetaanval vereist 'goede richting, kracht en snelheid' gedurende een staat van grote opgewondenheid en waarschijnlijk ook lichamelijke uitputting. De bajonet is in wezen een aanvalswapen. Tijdens een bajonetaanval gaan alle gelederen voorwaarts om te doden of gedood te worden en alleen degenen die door continue training de nodige vaardigheid en kracht hebben verworven, zullen in staat zijn te doden. Alle gelederen moeten zich de geest van de bajonet inprenten, zodat ze voorwaarts gaan met de agressieve volharding en het vertrouwen in hun superioriteit, die het gevolg zijn van continue oefening, zonder welke een bajonetaanval niet effectief kan zijn.

Hij beschikte over een moordlustige welbespraaktheid en hield zijn verhaal levendig met vrolijke, discrete grapjes. Hij werd geassisteerd door een sergeant. Die sergeant, een lange, pezige vechtmachine, was net zo lang getraind tot hij een dergelijk niveau van angstaanjagendheid had bereikt dat dit hem in staat stelde zich in een handomdraai van alle schijn van menselijkheid te ontdoen. Met geweer en bajonet illustreerde hij de woeste aforismen van de majoor, inclusief gezichtsuitdrukking. Als hij bevel kreeg 'het moordenaarsgezicht' op te zetten, dan deed hij dat en nam daarbij een uitermate wraakzuchtige houding aan. 'Angst inboezemen bij de tegenstander' was een van de belangrijkste stelregels van de majoor. Het leek alsof de mens was geschapen om Duitsers overhoop te steken. De majoor sprak op een toon alsof hij het eigenhandig deed, elke dag voor het ontbijt. Zijn laatste woorden waren: 'Bedenk dat elke mof die jullie doden een punt is voor onze kant; elke mof die jullie doden, brengt de overwinning één minuut dichterbij en

verkort de oorlog met één minuut. Dood ze! Dood ze! Er is maar één goede mof en dat is een dode mof!'

Naderhand ging ik de heuvel op naar mijn geliefkoosde heiligdom, een bos met hazelaars en beuken. De avondlucht rook naar vochtige schimmels en natte bladeren; de bomen hadden een wazig groene kleur; de kerkklok in het dorp werd geluid en er steeg rook op van de daken. De schemering van die profetische Franse lente ademde een sfeer van vrede uit. Maar de stem van de spreker dreunde nog na in mijn hoofd. 'De kogel en de bajonet zijn broer en zus.' 'Als jij hem niet doodt, doodt hij jou.' 'Steek hem tussen zijn ogen, in zijn keel, in zijn borst.' 'Verspil geen staal. Vijftien centimeter is voldoende. Wat voor nut heeft het als er dertig centimeter staal aan de andere kant uit iemands nek steekt? Acht centimeter is voldoende; als hij begint te hoesten, ga dan naar een ander.'

2

Wat mijn persoonlijke gevoelens ook mogen zijn geweest na afloop van de lezing van de majoor, de volgende ochtend was ik het bajonetgevecht aan het oefenen. Het was de normaalste zaak van de wereld; korte stoten, lange stoten, afweren, steken, en heel belangrijk, iets dat-je-nooit-mocht-vergeten: 'snel terugtrekken'. Vol goede moed over de hindernissen van een stormbaan springen en in zakken met stro prikken waren goede oefeningen; de voortreffelijke sergeant, onze instructeur, was beleefd en zag er niet meer zo vervaarlijk uit, en omdat ik niet wilde dat hij zou denken dat ik een waardeloze officier was, deed ik mijn best het trucje onder de knie te krijgen. Het was duidelijk dat het zowel vergeefs als onverstandig was op een legeropleiding te gaan moraliseren over het vechten met de bajonet.

Er steekt een gevoel van hervonden geluk in de glimp die ik van mezelf opvang, als ik mijn huisje uitkom met een geweer over mijn schouder. Er was niets mis met het leven op die mooie ochtenden, toen de lucht nog zo fris rook en mijn lichaam jong en krachtig was, en ik haastte me de witte weg af,

de lege straat over en de heuvel op naar het oefenterrein. Ik was net een jongen die vroeg naar school ging, alleen werd er geen bel geluid en in plaats van Thucydides of Vergilius had ik een geweer bij me. Als ik even vergat dat ik aan het front was, om beschoten te worden, kon ik mezelf haast feliciteren met een gratis vakantie in Frankrijk.

Ik herinner me ook dat ik op een middag naar de jutefabriek ging om een warm bad te nemen. Daarvoor vulden ze een verfkuip met water. Niet iedereen zal het feit dat ik me herinner dat ik een bad nam even interessant vinden, maar het was een heerlijk bad en het is mijn verhaal en zo moet het maar worden gezien; degenen die een veralgemenisering van de wereldoorlog verwachten, moeten die maar elders zoeken. Hier zullen ze alleen een poging vinden om te laten zien wat voor effect die oorlog had op een ietwat eenzelvige jongeman.

Tegen die tijd leefde ik in het aangename besef dat het Britse expeditieleger in Frankrijk een florerend bedrijf was. Ik heb al eerder opgemerkt dat de officieren en onderofficieren van de opleiding de belichaming waren van een vastberaden massa onbeschadigd materiaal; evenveel indruk maakte de enorme overvloed aan paarden die ik op een middag zag toen we naar een 'demonstratie' gingen op de explosieven cursus*. Honderden lichte en zware cavaleriepaarden stonden langs een weg opgesteld om te worden geïnspecteerd door de opperbevelhebber (een lichamelijke aanwezigheid waarvan het brein van een infanterist zich maar moeilijk een voorstelling kon maken). De paarden hadden glanzende zomervachten, waren aan hun eigen vehikels vastgebonden en vormden een toonbeeld van gezondheid en kracht. Ze waren aanwezig in alle soorten en maten, maar ze straalden dezelfde kracht en robuustheid uit. Alle paarden die Engeland rijk was, waren aanwezig en alle gespen aan het tuig glommen. Er waren niet veel muildieren te bekennen, want die zaten meestal bij de artillerie en dit was een eersteklas parade van het Army Service Corps*, overduidelijk het hoogtepunt van een flink aantal weken voorbereiding. Ik had ze graag de hele middag geïnspecteerd, maar ik was slechts tweede luitenant en de bus voerde me verder zodat ik explosies en rookwolken kon bestuderen en een lezing aanhoren over de tactische inzet van de handgranaat.

* * *

Nieuws van het bataljon kwam van de intendant, die ik een verslag van mijn 'comfortabele' bestaan had gestuurd. Dottrell schreef dat het vrij rustig was geweest aan het front, maar raadde me aan volop te profiteren van mijn rustkuur en voegde eraan toe dat het hem steeds weer was opgevallen dat hoe verder je van de frontlijn vandaan was, des te meer je de oorlog achter je liet. Hij had mijn permissie de doos met gerookte haring (die tante Evelyn me tweemaal per maand stuurde) op te eten, en de bodem daarvan kwam al aardig in zicht, terwijl ook de room uit Devonshire al opraakte, hoewel niet alles de reis helemaal goed had doorstaan. Zijn brief bracht me in de juiste stemming om naar de loopgraven terug te keren, hoewel het me zou spijten afscheid te moeten nemen van de jonge Allgood, met wie ik het merendeel van mijn vrije tijd optrok.

Allgood was rustig, nadenkend en observeerde graag vogels. We hadden op dezelfde kostschool gezeten, hoewel we bijna tien jaar scheelden. Hij zei dat hij geschiedenis wilde gaan studeren en ik luisterde respectvol toe, terwijl hij praatte over de Romeinen in het vroege Brittannië, zijn favoriete onderwerp. Het kostte geen moeite me hem voor te stellen als student op Cambridge; door Duitsland trekken tijdens de grote vakantie en met goede cijfers afstuderen. Maar het moment waarop hij zou afstuderen was voor onbepaalde tijd uitgesteld. Hij zei dat hij altijd al naar Duitsland had gewild en dat klonk absoluut niet ongepast; ik vergat even dat elke Duitser die we doodden een extra punt was voor onze kant. Allgood mopperde nooit op de oorlog, want hij was een goedhartig mens die gewoon zijn aandeel wilde leveren, hoewel hij overduidelijk niet geschikt was om te moorden. Maar er lag een uitdrukking van melancholie op zijn gezicht, alsof hij een stilzwijgende waarschuwing had gekregen dat hij zijn huis in Wiltshire nooit meer terug zou zien. Een paar maanden later zag ik zijn naam op een van de lange lijsten van gesneuvelden en het was alsof ik het had verwacht.

* * *

De laatste dag van de opleiding was het warm en onbewolkt. 's Ochtends kwam een aantal Engelse en Franse generaals aanrijden in hun auto's; het moeten er wel honderd zijn geweest; het had veel weg van een leger van hoge omes in uniform op de dag van de prijsuitreiking op school. Uiteraard waren er geen prijzen. Maar we deden ons best hun te laten zien dat we heel capabel waren en renden in koppels over de stormbaan en staken fel in de strozakken. We maakten er ook een wedstrijd van om met grote snelheid en precisie paaltjes in de grond te draaien en prikkeldraad te spannen. Als sluitstuk marcheerden we langs de legerbevelhebber, waarna we inrukten en zagen hoe twee kleine mijnen tot ontploffing werden gebracht. Aarde en kalk werden in de blauwe hemel omhoog geworpen, de grond trilde en er klonk een geluid als van een razende regenbui, veroorzaakt door aardkluiten en stenen die fluitend weer naar beneden kwamen, en door kleinere deeltjes die een sissend geluid maakten. Uiteindelijk rees er een fontein van smerige rook omhoog, die van het puin wegdreef, waarna de generaals zich terugtrokken voor de lunch in het witte kasteel. En hopelijk lieten ze daar de broekriem een paar gaatjes vieren om zich een beetje te ontspannen na al dat denkwerk. Allgood was van mening dat de Franse generaals er veel intelligenter uitzagen dan de Britse, maar ik zei dat die laatsten toch slimmer moesten zijn dan ze eruitzagen en bovendien hadden ze allemaal meer dan genoeg lintjes.

II De raid

1

Aan het einde van een warme zaterdagmiddag keerde ik terug van de legeropleiding. De bus verliet de hobbelige hoofdweg uit Corbie en bewoog zich met een slakkengangetje langs een steil, kronkelig landweggetje naar beneden. In het dal zag ik Morlancourt liggen. Over het geheel genomen prees ik mezelf gelukkig dat ik terugging naar een omgeving die ik kende. Het had geen zin te treuren vanwege het feit dat ik mijn kamertje in Flixécourt kwijt was, waar ik elke avond de mogelijkheid had gehad alleen te zijn, een goed boek te lezen en baas te zijn over mijn eigen gedachten... De heuvels en de in nevelen gehulde dalen in de verte baadden in het zonlicht en de felle stralen creëerden een vurige mist op de voorgrond. Ik vond het een prachtig landschap. Ik was er erg op gesteld geraakt en het feit dat achter de horizon het einde van de wereld lag, hield me in een duistere greep; haast gretig werden mijn ogen er door aangetrokken, want voor mij was de loopgravenoorlog nog steeds een avontuur. Op dat moment was het rustig aan de horizon, alsof de draken die er leefden waren ingedut.

Het bataljon was niet meer aan het front gelegerd en ik was bijna blij dat ik weer terug was toen ik naar die goeie ouwe compagniesmess liep, terwijl Flook mijn plunjezak op zijn rug sjouwde. Flook en ik waren heel goede vrienden en door de manier waarop hij over mijn persoonlijk welzijn waakte, kon ik me gemakkelijker voorstellen dat hij zijn geweer zou gebruiken om mijn plunjezak te verdedigen dan dat hij ermee op Duitsers schoot.

Er was niemand toen ik bij ons verblijf aankwam, maar het was er wel op vooruitgegaan sinds ik het voor het laatst had gezien; de paardekastanje voor het huis stond in bloei en in het verwaarloosde tuintje achter het huis groeiden een paar pioenen en roze rozen.

Toen ik terugkwam van een wandeling in het veld, was de duisternis al ingevallen; de kaarsen waren aan, je kon ruiken dat er werd gekookt en vanuit de keuken kwamen sissende geluiden en rammelden de oppassers met tinnen borden. Durley, Birdie Mansfield en Ormand zaten om de tafel met een nieuwe officier die gedwee de krant las, die als tafelkleed diende. Ze zaten wat sip voor zich uit te kijken, maar mijn komst zorgde voor enige krampachtige vrolijkheid en ik werd voorgesteld aan de nieuwe, die Fewnings heette. (Hij droeg een bril en was in het burgerleven schoolmeester geweest.) Er werd niet veel gepraat, totdat de biefstuk en uien op waren; intussen had Mansfield ervoor gezorgd dat het niveau in de whiskyfles een aantal centimeters was gedaald, terwijl de rest limoensap dronk. Toen de ingeblikte perziken op tafel kwamen, vroeg ik waar Barton was, waarbij ik het ongemakkelijke gevoel kreeg dat hem misschien iets was overkomen. Ormand antwoordde dat de ouwe bij de bataljonsstaf dineerde.

'En wedden dat hij met Kinjack over de raid zit te kletsen,' zei Mansfield, terwijl hij nog wat whisky in zijn mok goot.

'De raid!' riep ik, plotseling opgewonden, 'daar weet ik niets van.'

'Tja, dan ben je de enige in de hele brigade die het nog niet weet.' (Mansfield zette zijn opmerkingen als gewoonlijk kracht bij met scheldwoorden.)

'Maar hoe zit het? Is hij gelukt?'

'Jezus Christus! Is hij gelukt? De Kangoeroe wil weten of hij gelukt is!' Hij blies zijn wangen op en gaapte de anderen aan. 'De afgelopen weken is er constant gesmoesd over die verdomde raid en we hebben alles gedaan behalve een bericht aan de moffen sturen om te zeggen hoe laat we komen; nu staat hij gepland voor aanstaande donderdag en Barton hoopt dat hij er een DSO uit kan slepen vanwege zijn managementkwaliteiten. Ik wou dat hij verdomme zelf eens achter zijn DSO aan ging!'

Hieruit leidde ik af dat de arme Birdie de raid moest leiden en het duurde niet lang voordat ik alle details kende. Ormand, die de laatste tijd kennelijk meer had gehoord dan hem lief was, trok zich terug en kondigde al zingend aan dat hij 'Gilbert the filbert' was, 'the Nut with a K, the pride of Piccadilly, the blasé roué'*.

* * *

Barton was nog steeds bij de staf, toen ik de weg overstak om naar mijn eigen verblijf te gaan. Flook had mijn slaapzak uitgespreid op de betegelde vloer en nadat ik er haastig in was geschoten, blies ik de kaars uit. Durley lag aan de andere kant van de kamer en sliep binnen enkele minuten, want hij was de vorige avond nog laat aan het werk geweest met een groep soldaten. Mijn hoofd zat nu vol informatie over de raid en ik kon nergens anders meer aan denken. Dat ik een maand in Flixécourt had doorgebracht, was ik al lang weer vergeten. Tijdens mijn afwezigheid had ik nauwelijks aan de raid gedacht, maar nu was het net alsof ik hem altijd had beschouwd als privébezit, want toen de plannen in april ineens veel concreter waren geworden, had Barton gezegd dat ik vast en zeker de leiding zou krijgen. Ik voelde me net de eigenaar van een paard, die plotseling te horen krijgt dat er iemand anders op gaat rijden in de wedstrijd.

Zes jaar geleden was het winnen van paardenraces nog heel belangrijk voor me geweest, omdat ik mijn tijdgenoten zo goed kon laten zien dat ik niet voor hen onderdeed. En nu wilde ik dat de wereldoorlog iets soortgelijks voor me zou betekenen, want als ik maar eenmaal een Military Cross* had, dan zou ik me relatief veilig en zeker voelen. (Op dat moment was de dokter de enige in het bataljon die er een had.) De loopgravenoorlog was erg eentonig en geestdodend en ik vond het veel opwindender om kraters over te steken en door te stoten naar de Duitse frontlijn. Op mijn eigen, simpele wijze had ik me geïdentificeerd met die strook niemandsland tegenover Bois Français en de kraters hadden me altijd al gefascineerd, hoewel ik vaak bang was geweest dat ik er het leven zou laten.